

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kolleci

“Statistika”

fənninin

PROQRAMI

040202- “Maliyyə işi”

040401- “Mühasibat uçotu”

040404- “Bank işi”

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kollecinin
Metodiki şurasının 15 sentyabr 2017-ci il
tarixli iclasının qərarı ilə təsdiq edilmişdir.
(Protokol № 1)

BAKI-2017

Tərtib etdi:

Bakı İdarəetmə və Texnologiya
kollecinin ixtisas müəllimi

Məmmədrzayev Məmmədəli Saleh

Redaktor:

Bakı İdarəetmə və Texnologiya
kollecinin ixtisas müəllimi:

Zeynalova Reyhan Feyruz

Rəy verənlər:

Bakı İdarəetmə və Texnologiya
kollecinin ixtisas müəllimi

1.Rəhimova Tubu Məmməd

Təfəkkür Universiteti,
“İqtisadiyyat” kafedrasının dosenti,
i.e.ü.f.d

2.Fəxri Müslüm

İZAHAT VƏRƏQİ

Statistika iqtisadiyyatın bütün sahələrini, əhalini və ictimai həyatı əks etdirən bütün göstəriciləri öyrənir. Statistika kursu statistikanın nəzəriyyəsini öyrənməkdən başlanır. Kursun nəzəriyyə hissəsində fənnin digər ictimai elmlərlə əlaqəsi, onun əsas metodları olan kütləvi müşahidə, yekunlaşdırma və qruplaşdırma metodları öyrənilir. Statistik məlumatların və göstəricilərin ümumiləşdirilməsində, mütləq və nisbi kəmiyyətlərdən, orta kəmiyyətlərdən, variasiya, dinamika və indeks göstəricilərindən də geniş istifadə olunur. Kursun nəzəri hissəsində həmçinin seçmə müşahidəsi və onun növləri, hadisələr arasında qarşılıqlı əlaqələr və məlumatların digər ictimai elmlərlə əlaqəsi, onun əsas metodları olan kütləvi müşahidə, yekunlaşdırma və qruplaşdırma metodları öyrənilir. Kursun nəzəri hissəsində həmçinin seçmə müşahidəsi və onun növləri, hadisələr arasında qarşılıqlı əlaqələr və məlumatların cədvəllərdə, qrafiklərdə və diaqramlarda əyani təsvirinin əhəmiyyəti də qeyd olunub.

Statistik təhlilin əhəmiyyəti, təşkili, aparılması ardıcılığı və metodikasının öyrənilməsi də mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Kursun öyrənilməsi tələbələrdə statistik məlumat, göstəricilər və rəqəmlərlə işləmək bacarığı, onların öyrənilməsi, araşdırılması və təhlilinə həvəs və vərdişlər aşılamağa kömək edir.

Fənnin tədrisinə 60 saat(30 saat mühazirə və 30 saat seminar) vaxt ayrılmışdır.

MÖVZULAR ÜZRƏ SAATLARIN PAYLANMASI

№	Mövzuların adları	Mühazirə	Seminar
1.	Statistika ictimai elm kimi, onun metodları və təşkili	2	2
2.	Statistik müşahidə, onun forma və mərhələləri	2	2
3.	Statistik göstəricilərin yekunlaşdırılması	2	2
4.	Statistik məlumatların qruplaşdırılması	2	2
5.	Statistikada mütləq və nisbi kəmiyyətlər	2	2
6.	Orta kəmiyyətlər, onların növləri, hesablanması	2	2
7.	Əlamətin variasiya göstəriciləri	2	2
8.	Dinamik göstəricilərin statistik öyrənilməsi	2	2
9.	İndekslər haqqında anlayış, onların növləri və formaları	2	2
10.	Statistik məlumatların qrafiki təsviri. Statistik cədvəllər	2	2
11.	Qarşılıqlı əlaqələrin statistik üsullarla öyrənilməsi	2	2
12.	Seçmə müşahidəsi haqqında anlayış	2	2
13.	Statistik təhlilin əhəmiyyəti və aparılma metodikası	2	2
14.	Milli hesablar sistemi, onun əsas göstəriciləri	2	2
15.	Vahid uçot sistemində statistikanın rolu	2	2
Cəmi: 60 saat			

MÖVZULAR VƏ ONLARIN İZAHİ

Mövzu 1. Statistika ictimai elm kimi, onun metodları və təşkili- 4 saat

Statistika haqqında ümumi anlayış, onun tarixi. Statistikanın predmeti və metodları. Statistik məlumatlar və göstəricilər. Statistik məlumatların mənbələri.

Mövzu 2. Statistik müşahidə, onun forma və mərhələləri- 4 saat

Statistik müşahidə - statistik tədqiqatın ilk və əsas mərhələsi kimi. Statistik müşahidənin məqsədi və obyektləri. Müşahidə vahidi, müşahidə vaxtı və yeri. Müşahidə üsulları. Müşahidənin proqramı.

Statistik formalar. Seçmə müşahidəsi.

Mövzu 3. Statistik göstəricilərin yekunlaşdırılması- 4 saat

Yekunlaşdırılma haqqında anlayış. Yekunlaşdırılmanın məzmunu və vəzifələri. Yekunlaşdırmanın aparılması ardıcılığı və mərhələləri. Yekunlaşdırmanın növləri.

Mövzu 4. Statistik göstəricilərin qruplaşdırılması- 4 saat

Statistik qruplaşdırmanın əhəmiyyəti və vəzifələri. Qruplaşdırma əlamətinin seçilməsi. Keyfiyyət və kəmiyyət əlamətlərinə görə qruplaşdırma. Qruplaşdırmanın növləri: tipik qruplaşdırma, quruluş qruplaşdırma. Təkrar qruplaşdırma, onun aparılma qaydası.

Mövzu 5. Statistika mütləq və nisbi kəmiyyətlər- 4 saat

Mütləq və nisbi kəmiyyətlər haqqında anlayış. Təsərrüfat fəaliyyətinin təhlilində mütləq və nisbi kəmiyyətlərin növləri və onların hesablanma qaydası. Mütləq və nisbi kəmiyyətlərdən istifadə olunmasının ümumi prinsipləri.

Mövzu 6. Orta kəmiyyətlər, onların növləri, hesablanması- 4 saat

Orta kəmiyyətlərin mahiyyəti və ümumiləşdirici göstərici kimi əhəmiyyəti.

Orta kəmiyyətlərin vəzifələri, tətbiqi, təhlili. Orta kəmiyyətlərin növləri. Hesabi orta kəmiyyət, çəkili, çəkisiz, harmonik orta kəmiyyət. Xronoloji orta kəmiyyət, quruluş orta kəmiyyəti, moda və mediana. Orta kəmiyyətlərin hesablanma qaydaları.

Mövzu 7. Əlamətin variasiya göstəriciləri- 4 saat

Variasiya göstəriciləri və onların hesablanma qaydaları. Variasiya genişliyi. Dispersiya və onun xüsusiyyətləri (sadə və çəkili). Orta kvadratik uzaqlaşma, variasiya əmsalı. Ümumi dispersiya. Qruplararası dispersiya.

Mövzu 8. Dinamik göstəricilərinin statistik öyrənilməsi- 4 saat

Dinamik sıraları, onların növləri və iqtisadi təhlildə əhəmiyyəti. Dinamik sıraların qurulması. Dinamik sıralarında orta göstəricilər və onların hesablanma qaydası.

Bazis və zəncirvari göstəricilər. Dinamik sıra göstəriciləri, artım tempi, mütləq artım tempi, artım sürəti.

Mövzu 9. İndekslər haqqında anlayış, onların növləri və formaları - 4 saat

İndekslər haqqında anlayış, onların əhəmiyyəti. Fərdi və ümumi indekslər. İndekslərin formaları, aqrekat indekslər, hesabi orta və harmonik orta ümumi indekslər. Fərdi və ümumi fiziki həcm və qiymət indeksləri, onların hesablanması.

Mövzu 10. Statistik məlumatların qrafiki təsviri- 4 saat

Qrafik təsvirin əhəmiyyəti. Qrafik təsvir təhlilin bir metodu kimi. Qrafik təsvirin növləri, statistik cədvəllər. Diaqramlar və kartoqramlar. Diaqramların növləri: sütunlu, xətti, fiqurlu, zolaqlı və s.

Mövzu 11. Qarşılıqlı əlaqələrin statistik üsullarla öyrənilməsi- 4 saat

Statistik göstəricilər arasında əlaqələrin sıxlığı. Düz və tərs əlaqə. Funksional və korrelyasiya əlaqəsi. Paralel sıraların müqayisəsi, qrafik metodu, bolone metodu, analitik qruplaşdırılma metodu və s.

Mövzu 12. Seçmə müşahidəsi haqqında anlayış- 4 saat

Seçmə müşahidəsi haqqında anlayış, onun əhəmiyyəti və vəzifələri. Baş və seçmə məcmu, xüsusi çəki və orta pay. Seçmə xətası anlayışı, seçmə məcmularının formalaşdırılması üsulları (təsadüfi, mexaniki, tipik). Seçmə müşahidəsinin tətbiq olunması halları.

Mövzu 13. Statistik təhlilin əhəmiyyəti və aparılması metodikası- 4 saat

Statistik təhlilin aparılmasının əhəmiyyəti, müəssisələrdə onun təşkili. Statistik təhlilin aparılması üsulları. Təhlilin informasiya mənbələri, statistik təhlilin aparılması ardıcılığı. Təhlildə istifadə olunan metod və üsullar.

Mövzu 14. Milli hesablar sistemi, onun əsas göstəriciləri- 4 saat

Milli hesablar sisteminin əsas göstəriciləri. Milli hesablar sistemində makro və mikroiqtisadi göstəricilər. MHS-ın modelləri (norveç və ingilis modelləri). BMT-nin qəbul etdiyi standart hesablar sistemi.

Mövzu 15. Vahid uçot sistemi- 4 saat

Statistikanın vahid uçot sistemində aparıcı rolu. Operativ-texniki uçot mühasibat uçotu və statistik uçot sisteminin tərkib hissəsi kimi.

ƏDƏBİYYAT

- 1.S.Hacıyev “Statistikanın ümumi nəzəriyyəsi”-dərslük Bakı 2005
- 2.M.Yaqubov “Sosial- iqtisadi statistika”-dərslük Bakı 2009
- 3.Ə.İ.Əliyev “ Statistika” –dərs vəsaiti-Bakı 2010
- 4.Levin A.Y. “Statistika” dərslük- Moskva 2010
- 5.A.Babayev “Statistika” dərslük- Moskva 2014